

IZVJEŠTAJ O KONVERZIJU ZA NACIONALNE KVALIFIKACIJE

Cilj

Cilj izvještaja o konverziji je da prikaže u koje se kategorije/podkategorije dozvole koja se izdaje u skladu sa Dijelom 66 (Part-66) Uredbe Komisije (EZ) br. 2042/2003 (u daljem tekstu Dio 66 dozvole) mogu prevesti nacionalne dozvole vazduhoplovnog mehaničara, koja ograničenja se moraju upisati u njih, kao i načini otklanjanja tih ograničenja.

Predmet

Predmet izvještaja o konverziji su važeće dozvole vazduhoplovnih mehaničara izdate na osnovu Pravilnika o stručnoj spremi, stručnoj obuci, ispitima, dozvolama i ovlašćenjima vazduhoplovno-tehničkog osoblja i vazduhoplovno-tehničkog osoblja tehničke pripreme (Službeni list SFRJ br. 35/87, 8/89 i Službeni list SRJ br. 11/93) (u daljem tekstu: Pravilnik o stručnoj spremi), a koje sadrže najmanje jedno ovlašćenje za tip vazduhoplova koji ne spadaju u vazduhoplove navedene u Aneksu II Osnovne Uredbe (EZ) br. 216/2008.

Na osnovu člana 4. Pravilnika o stručnoj spremi izdaju se sljedeće dozvole vazduhoplovnog mehaničara:

- 1) za obnovu vazduhoplova, motora, elise i opreme vazduhoplova (tip I),
- 2) za održavanje vazduhoplova, motora, elise i opreme vazduhoplova (tip II).

Obim poslova

Shodno članu 17. Pravilnika o stručnoj spremi, imalac dozvole za obnovu vazduhoplova, motora, elise i opreme vazduhoplova (tip I), može da vrši sljedeće poslove:

- obnovu vazduhoplova, motora, elise i opreme vazduhoplova, velike popravke i velike izmjene na vazduhoplovu, motoru, elisi i opremi vazduhoplova i funkcionalne provjere na probnom stolu i na vazduhoplovu određenog tipa, a svojim potpisom potvrđuje da su ti radovi propisno obavljani.

Shodno članu 17. Pravilnika o stručnoj spremi, imalac dozvole za održavanje vazduhoplova, motora, elise i opreme vazduhoplova (tip II), može da vrši sljedeće poslove:

- servisne preglede (pretpoletni, međuletni i dnevni), periodične preglede, zamjene odobrenih djelova i opreme vazduhoplova, sa vršenjem funkcionalnih proba, male popravke i male izmjene na vazduhoplovu, motoru, elisi i opremi vazduhoplova i preventivno održavanje vazduhoplova, a svojim potpisom potvrđuje da su ti radovi propisno obavljani.

Pravni osnov

Odredbe o konverziji nacionalnih dozvola vazduhoplovnih mehaničara su navedene u tački 66.A.70 Uredbe Komisije (EZ) br. 2042/2003 („Službeni list CG“, br. 37/12), i konverzija će se obaviti u skladu sa ovim izvještajem.

U vezi sa primjenom Uredbe Komisije (EZ) br. 2042/2003 Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je dopisom broj 01-1591/1 od 27. jula 2011. godine, dalo Stručno mišljenje i instrukcije (dodatak 7).

U svrhu pripremanja ovog izvještaja, sljedeće tačke iz regulative i pratećih uputstava su korištene:

“66.A.70 Odredbe o konverziji

- (a) Imaocu kvalifikacije ovlaštenog osoblja koja važi u državi članici i koja je stečena prije stupanja na snagu ovog Aneksa III (Dio 66), nadležni organ države članice će izdati dozvolu za održavanje vazduhoplova bez dodatnog ispita, prema zahtjevima određenim u Sekciji B, Odjeljak D.
- (b) Lice koje stiče kvalifikaciju ovlaštenog osoblja u postupku obuke koji je važeći u zemlji članici prije stupanja na snagu ovog Aneksa III (Dio 66), može da nastavi obuku. Po okončanoj obuci i stečenoj kvalifikaciji za ovlašteno osoblje, nadležni organ države članice će mu izdati dozvolu za održavanje vazduhoplova bez dodatnog ispita prema zahtjevima određenim u Sekciji B, Odjeljak D.
- (c) Ako je potrebno, dozvola za održavanje vazduhoplova sadrži ograničenja u skladu sa tačkom 66.A.50 koje će prikazati razlike između (i) obima kvalifikacija ovlaštenog osoblja koje su važile u državi članici prije stupanja na snagu ove regulative i (ii) zahtjeva u pogledu osnovnog znanja i standarda ispita osnovnog znanja koji su dati u Dodacima I i II ovog Aneksa (Dio 66).
- (d) Izuzetno od stava (c) za vazduhoplove koji se ne koriste u komercijalnom vazdušnom prevozu i koji nisu veliki vazduhoplovi, dozvola za održavanje vazduhoplova će sadržavati ograničenja u skladu sa tačkom 66.A.50, čime se obezbjeđuje da prava koje je imalo ovlaštenog osoblja u državi članici prije stupanja na snagu ove Uredbe i privilegije konvertovane Dio 66 dozvole za održavanje vazduhoplova ostanu iste.”

“GM 66.A.70 Odredbe o konverziji

1. Kao što je opisano u tački 66.A.70, odredbe konverzije su primjenjive na imaoca kvalifikacije ovlaštenog osoblja koja važi u državi članici i koja je stečena prije stupanja na snagu ovog Aneksa III (Dio 66). Dio rečenice „Imaoc kvalifikacije ovlaštenog osoblja koja važi u državi članici” znači da svaka osoba koja je imala važeće kvalifikacije u toj državi članici koje su mu omogućavale da obavlja aktivnosti koje su identične privilegijama „ovlaštenog osoblja“ sadržanih u Uredbi (EZ) 2042/2003. Ovo znači da je potpis te osobe bio izjava da je održavanje odrađeno valjano i da je vazduhoplov spreman za upotrebu i za let a u vezi sa obavljenim održavanjem.

Ovo ne treba miješati sa odgovornostima iz provjera vazduhoplova, koji se obavljaju u različitim periodima (najčešće od 6 mjeseci do 3 godine) u nacionalnim sistemima. Ove aktivnosti se obavljaju u posebnim trenucima u vremenu, i ne nakon svakog rada na održavanju. Pošto se provjera plovidbenosti (ili ekvivalentni termin korišćen u nacionalnim sistemima) ne obavlja nakon svih aktivnosti održavanja prije polijetanja vazduhoplova, provjera plovidbenosti se ne može smatrati isto kao vraćanje u upotrebu nakon održavanja. Ovo znači da odredbe konverzije iz 66.A.70 nisu primjenjive na osobe koje su obavljale funkcije provjere plovidbenosti osim ako je njihov potpis bio neophodan nakon svakih aktivnosti održavana prije polijetanja vazduhoplova.

2. Konverzija se primjenjuje na „kvalifikacije ovlaštenog osoblja“ kao što su na primjer:
 - Imanje nacionalne dozvole (ili završen proces dobijanja takve dozvole):
 - Završen proces kvalifikacije definisan od strane nadležnog organa kojim se postaje ovlašteno osoblje
 - Završeni zahtjevi za kvalifikacije za ovlašteno osoblje u okviru organizacije za održavanje, kako je to definisano u njihovim procedurama.

Ovo ne znači da je osoba koja želi da obavi konverziju, morala da koristi svoja prava sertifikacije. Osoba može imati „kvalifikacije ovlašćenog osoblja“, a nemati privilegije sertifikacije (ili je koristila veoma ograničena prava sertifikacije, ispod svojih kvalifikacija), iz različitih razloga kao što su, na primjer, sljedeći primjeri:

- Osoba koja radi kao „osoblje za podršku“ kod baznog održavanja;
- Osoba je bila autorizovana da obavlja jako mali opseg radova (manji nego što joj je dozvoljeno ako se gledaju njene kvalifikacije) pošto je osoba radila u linijskoj stanici gdje je obim poslova ograničen;
- Osoba ima dozvolu šireg obima nego organizacija u kojoj je zaposlena;
- Osoba radi izvan avio indutrije, ili je privremeno na odsustvu zbog drugih razloga (medicinski, lični, itd.).

Ove osobe mogu da obave konverziju u skladu sa punim obimom njihovih kvalifikacija i punim privilegijama na koje imaju pravo na osnovu takve kvalifikacije.

3. Kao što je rečeno tačkom 66.A.70, kvalifikacije ovlašćenog osoblja koji su podobne za konverziju su one koje su važeće „prije stupanja na snagu Aneksa III (Dio 66)“, što znači kvalifikacije koje su važeće prije sljedećih datuma:
 - 28. septembar 2005. godine za vazduhoplove preko 5700 MTOM (ref. EZ2042/2003, član 7, tačka 3(e));
 - 28. septembar 2006. godine za vazduhoplove do 5700 MTOM (ref. EZ2042/2003, član 7, tačka 3(f)).
 - Ipak, kako nije postojala B3 dozvola prije ovih datuma, kvalifikacije ovlašćenog osoblja koji su podobne za konverziju u B3 dozvolu su one koje su važile prije 28. septembra 2012. godine, što je datum od kada je nadležni organ u obavezi da izdaje ovakve dozvole u skladu sa (EZ) 2042/2003, član 7, tačka 3(h), stav (i).
4. Iako samo ono ovlašćeno osoblje koje je steklo kvalifikacije prije navedenih datuma je podobno za konverziju, ovo ne znači da zahtjev za konverzijom mora biti podnešen prije ovih datuma. Podnosioc zahtjeva ima pravo da obavi konverziju bez obzira kada je podnio zahtjev za konverzijom.
5. Kvalifikacije ovlašćenog osoblja mogu biti predmetom više konverzionih procesa i mogu biti konvertovane u više dozvola (sa primjenjivim ograničenjima). Ovo se može desiti u slučaju kada je osoba koja je već konvertovala kvalifikacije u B1.2 dozvola sa ograničenjima povezanim sa nekim nedostajućim elementima iz standard iz Dodataka I i II Dijela 66 (nakon 66.A.70(c)). Ova osoba ima pravo da podnese zahtjev da se njene kvalifikacije ovlašćenog osoblja konvertuju u B1.2 ili B3 dozvolu, na osnovu 66.A.70(d), što bi značilo da nema potrebe da se uporede standardi iz Dodatka I i II Dijela 66, uvodeći samo ona ograničenja koja su neophodna da se održe postojeće privilegije.“

Napomena: U Crnoj Gori je primjena Uredbe (EZ) br. 2042/2003 počela davanjem Stručnog mišljenja i instrukcija Ministarstva saobraćaja i pomorstva od 29.07.2011 (zavodni broj Agencije za civilno vazduhoplovstvo 01/2-508/2-11). U skladu sa tim, izdavanje svih dozvola, izuzev B3 dozvola, je počelo od tog datuma, tako da datumi navedeni u **GM 66.A.70 Odredbe o konverziji**, nisu primjenjivi u Crnoj Gori.

„GM 66.A.70(c) Odredbe o konverziji

Kao primjer tehničko ograničenje bi moglo biti ako osoba ima nacionalnu dozvolu vazduhoplovnog mehaničara ili ovlašćenje koje je pokrivalo, prema standardu Dodataka I i II Dijela 6, sve module i

predmete koje su odgovarale B1 dozvoli osim sistema električne energije. Ovoj osobi se može izdati Dio 66 dozvola B1 kategorije sa ograničenjem kojim se isključuju sistemi električne energije.

Za skidanje ograničenja, pogledati 66.A.50(c)“

„GM 66.A.70(d) Odredbe o konverziji

U slučaju vazduhoplova koji nisu uključeni u komercijalni avio saobraćaj koji nisu veliki, primjer ograničenja bi mogao biti u slučaju kada osoba ima kvalifikacije prije Dijela 66 koje su pokrivala privilegije potpisivanja radova obavljenih na strukturama, pogonskim grupama, mehaničkim i električnim sistemima, ali nisu uključivala privilegije na vazduhoplove opremljene sa turbinskim motorima, vazduhoplove preko 2000 kg MTOM, presurizovane vazduhoplove i vazduhoplove opremljene sa uvlačećim stajnim trapom. Ova osoba bi dobila Dio 66 dozvolu za održavanje vazduhoplova u B1.2 ili B3 kategoriji sa sljedećim ograničenjima:

- Vazduhoplov uključen u komercijalni avio saobraćaj (ovo ograničenje uvijek postoji);
- Vazduhoplov preko 2000 kg MTOM;
- Presurizovani vazduhoplov;
- Vazduhoplov opremljen sa uvlačećim stajnim trapom.

Drugi primjer ograničenja bi bio u slučaju pilota-vlasnika koji posjeduje kvalifikacije prije Dijela 66 koje su pokrivala privilegije potpisivanja radova obavljenih na strukturama, pogonskim grupama, mehaničkim i električnim sistemima, ali su ograničena samo na njegov sopstveni vazduhoplov (npr. Cessna 172). Pilot-vlasnik bi dobio Dio 66 dozvolu za održavanje vazduhoplova u B1.2 ili B3 kategoriji sa sljedećim ograničenjima:

- Vazduhoplov uključen u komercijalni avio saobraćaj (ovo ograničenje uvijek postoji);
- Vazduhoplov koji nije Cessna 172;
- Vazduhoplov čiji vlasnik nije nosioc ove dozvole.

Osnovni aspekt je da se ograničenja uspostavljaju da se održe privilegije kvalifikacije prije Dijela 66, bez poređenja prethodnih kvalifikacija sa standardima Dodataka I i II Dijela 66.

Za skidanje ograničenja pogledati 66.A.50(c).

“66.B.305 Izveštaj o konverziji za nacionalne kvalifikacije

- (a) Izveštaj o konverziji za nacionalne kvalifikacije ovlaštenog osoblja će opisati obim svakog tipa kvalifikacije, uključujući sa njima vezane nacionalne dozvole, ako ih ima, sa njima vezana prava i uključivaće kopiju relevante regulative koja definiše iste.
- (b) Izveštaj o konverziji će pokazati za svaku vrstu kvalifikacije iz tačke (a):
 1. u koju će kategoriju dozvole za održavanje vazduhoplova ona da se konvertuje; i
 2. koja će ograničenja da budu dodata, u skladu sa tačkama 66.A.70 (c) ili d, kako je odgovarajuće; i
 3. uslove za skidanje ograničenja, navodeći module/podmodule za koje su potrebni ispiti radi skidanja ograničenja i dobijanja pune dozvole za održavanje vazduhoplova, ili radi uključivanja dodatne (pod)kategorije. Ovo će uključivati module definisane Dodatkom III ovog Aneksa (Dio 66) koji nisu pokriveni nacionalnim kvalifikacijama.”

“AMC 66.B.305(a) Izveštaj o konverziji za nacionalne kvalifikacije

1. Izveštaji o konverziji koji su pripremljeni na osnovu tačke 66.B.70(c) treba da uključuju poređenje između obima nacionalnih kvalifikacija (tj. zahtjevi nacionalnih kvalifikacija) i obim kvalifikacije Dio 66 dozvole (tj. zahtjeve Dio 66 kvalifikacija), koji treba da budu obavljani na osnovu detaljne analize nacionalnih i Dio 66 standarda kvalifikacija. Izveštaj treba da pokaže gdje bi takva razlika dovela do ograničanju u Dio 66 dozvoli.
2. Izveštaji o konverziji pripremljeni u skladu sa tačkom 66.A.70(d) koji su ograničeni na vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalni avio saobraćaj i koji nisu veliki vazduhoplovi, treba da uključe privilegije iz nacionalnih kvalifikacija. Izveštaj treba da pokaže koja su ograničenja potrebna u Dio 66 dozvoli da bi se zadržale ove privilegije.“

“AMC 66.B.305(b)3 Izveštaj o konverziji za nacionalne kvalifikacije

Konverzija obavljena na osnovu 66.A.70(d) ima za cilj da se zadrže privilegije postojećih nacionalnih kvalifikacija, ograničenja uvrštena u Dio 66 dozvolu nisu povezana za moguće razlike između obima nacionalnih kvalifikacija i obima kvalifikacija Dio 66 dozvole. Konverzija ne uključuje ovakvo poređenje.

Ovo znači da, da bi se uklonila ova ograničenja, potrebno je da se pokaže puna usaglašenost sa uslovima Dijela 66.“

Analiza konverzije

Dana 15.10.2011. godine, u Crnoj Gori je izdato 35 AMS tip II i 12 IRE tip II važećih dozvola za održavanje vazduhoplove koje podliježu postupku konverzije. Pored toga, postoje još 4 AMS tip II dozvole, koje ne sadržavaju kvalifikacije za tip vazduhoplova koji podliježe konverziji. Isteklo je 7 AMS tip II i 1 IRE tip II dozvola. I, na kraju, postoji 14 AMS tip II i 3 IRE tip II dozvole koje imaju posebno ovlaštenje za vazduhoplovno-tehničkog kontrolora, tj. VTK (dodatak 3).

Imaocima svih 59 dozvola su iste izdate u skladu sa Pravilnikom o stručnoj spremi, stručnoj obuci, ispitima, dozvolama i ovlaštenjima vazduhoplovno-tehničkog osoblja i vazduhoplovno-tehničkog osoblja tehničke pripreme (Službeni list SFRJ br. 35/87, 8/89 i Službeni list SRJ br. 11/93) (dodatak 1). Prilikom inicijalnog izdavanja ovih dozvola, oni su morali da polažu ispite koji su u skladu sa Programom za proveravanje stručne sposobnosti vazduhoplovnih mehaničara – tehničara (dodatak 2), utvrđenim Rešenjem Saveznog komiteta za saobraćaj i veze, br. 427/1, od 28. I 1980. godine. Ovaj program je korišten na čitavom prostoru bivše Jugoslavije. Zbog toga je, prilikom pravljenja ovog izvještaja, korištena uporedna analiza ovog programa sa programom datim u Dijelu 66, koju je za potrebe Bosne i Hercegovine pravila konsultantska kuća ADSE (dodatak 4). Dalje, utvrđeno je da u ovoj analizi nije vrše poređenje modula 12, te je Agencija za civilno vazduhoplovstvo dodatno uporedila programe nacionalnih kvalifikacija sa programom iz dijela 66. Takođe je u međuvremenu došlo do izmjene programa u okviru Dijela 66, izvršena dodatna analiza, kojom su utvrđene razlike u odnosu na raniji program iz Dijela 66, te su i ove razlike ubačene u analizu koju je uradila ADSE, te je dobijena konačna uporedna analiza nacionalnih kvalifikacija sa kvalifikacijama iz Dijela 66 (dodatak 5).

Na osnovu ove analize su napravljene konverzije tabele, u kojima se detaljno prikazuje koje limitacije će biti upisane u dozvole za održavanje vazduhoplova izdate prema Dijelu 66, kao i način njihovog ukidanja (dodatak 6).

U slučaju da podnosioc zahtjeva ima upisano u nacionalnu dozvolu za održavanje vazduhoplova posebno ovlaštenje vazduhoplovno-tehničkog kontrolora (VTK), on može da aplicira i za dozvolu

kategorije C. Treba uzeti u obzir da je za dobijanje VTK ovlaštenja u skladu sa članom 20 Pravilnika o stručnoj spremi, stručnoj obuci, ispitima, dozvolama i ovlaštenjima vazduhoplovno-tehničkog osoblja i vazduhoplovno-tehničkog osoblja tehničke pripreme (Službeni list SFRJ br. 35/87, 8/89 i Službeni list SRJ br. 11/93) (dodatak 1) bilo potrebno dokazati dodatno iskustvo, i da je ono u skladu sa zahtijevanim dodatnim iskustvom potrebnim za dobijanje dozvole kategorije C za imaoce dozvola kategorija B1 i B2, navedenim u članu 66.A.30 stav a, tačke 3 i 4.

Vremenski rokovi

Svi imaoци nacionalne dozvole vazduhoplovnog mehaničara mogu da koriste prava koju proističu iz ovih dozvola, dok ne konvertuju svoje dozvole u Dio 66 dozvole, ali najkasnije do 30.04.2013. godine za vazduhoplove koji podliježu konverziji.

Uslovi

Zahtjev za konverziju dozvole vazduhoplovnog mehaničara se podnosi na EASA obrascu 19 (EASA Form 19) iz Dodatka V Dijela 66 (Part-66) Uredbe Komisije (EZ) br. 2042/2003.

Uz zahtjev za konverziju, podnosilac zahtjeva mora da dostavi Agenciji:

- 1) dokaz o posjedovanju nacionalne dozvole vazduhoplovnog mehaničara;
- 2) dokaz o odgovarajućoj školskoj spremi;

Kvalifikacije za tip

Sva ovlaštenja za tip vazduhoplova koja su na dan stupanja na snagu Odluke o konverziji nacionalnih dozvola za održavanje vazduhoplova u dozvole za održavanje vazduhoplove izdate u skladu sa Dijelom 66 (Part-66 AMLs) upisana u važeću dozvolu vazduhoplovnog mehaničara, biće konvertovana u Dio 66 (Part-66) dozvolu iz Uredbe Komisije (EZ) br. 2042/2003 sa ograničenjem ili bez ograničenja. Ako je ovlaštenje za tip vazduhoplova izdato sa ograničenjem, ograničenje se prenosi u Dio 66 (Part-66) dozvolu iz Uredbe Komisije (EZ) br. 2042/2003.

Ograničenja

Na osnovu sprovedenog postupka, podnosiocu zahtjeva koji ispunjava uslove izdaje se Dio 66 dozvola iz Uredbe Komisije (EZ) br. 2042/2003 sa upisanim ograničenjima navedenim u odgovarajućim tabelama iz dodatka 6.

Uslov za uklanjanje ograničenja iz Dio 66 dozvola je da imalac dozvole položi sve module i pojedinačna poglavlja iz modula koji su povezani sa tim ograničenjem u skladu sa konverzionim tabelama iz dodatka 6.

Kada se izda Dio 66 dozvola konvertovana u skladu sa ovim izvještajem, ona će u potpunosti podlijegati Dijelu 66. Posljedica ovog je da ako imaoц dozvole želi da proširi obim svoje konvertovane dozvole da obavlja druge poslove održavanja, zahtijevaće se puna usaglašenost sa Dijelom 66, što znači da se sve razlike između prethodnih nacionalnih kvalifikacija i Dijela 66 moraju otkloniti.